

Comentariul operei O scrisoare pierduta de I.L. Caragiale - partea a treia

Pentru ca orice stil poate sa fie "potrivit", fie catalogat ca "inalt" sau "umil", intreaga opera a lui Caragiale, de la scrierile din tinerete, cu o componitie studiata, si pana la textele de structura necanonica, la limita dintre genuri, imprastiate prin periodice, constituie o continua exploatare a resurselor expresive in zonele obscure, cazute in desuetudine, ale discursului: retorism jurnalistic ori avocatesc, oratorie politica naucitoare, clisee poetice din cele mai comune sau stereotipii epistolare etc. In aceasta consta in definitiv originalitatea artei caragialene, noutatea ei paradoxala, pura in evidenta de exgeza ultimelor decenii (Al. Calinescu, Fiorin Manolescu s.a): scriitorul "inoveaza" reinviind structuri depasite, considerate minore, de bas etage, formule stilistice iesite din uz. Tendinta sa este dea reactualiza inactualul, experimentandu-i productivitatea litarara, polemizand in acealsi timp cu conventia pe care de a se instala, pentru ca are, ca nimeni altul in veacul sau, constiinta acuta a istoricitatii si vitezei de perimare a acesteia.

Clasicitatea comediiilor lui Caragiale nu exclude latura lor documentara Desi, de-a lungul a mai bine de un secol, si-au dezvoltat un sens al actualitatii perpetue, ele izvorasc dintr-un dialog direct cu prezentul, ca si comediorafia lui Alecsandri. Pieselete traiau, la premiera din relatia cu o realitate familiară publicului: periferia Bucurestilor anilor saptezeci-optzeci, abdicarea fortata a lui Cuza republica de la Ploiesti, razboiul de independenta alegerile din 1883 si problema modificarii constitutiei, etc.

Nenumarate indicatii trimit la un spatiu si un timp precis delimitat, in care se consuma cu mult zgomot drame minore, de unde impresia staruitoare pentru contemporani a partizanatului politic al autorului. Maiorescu cita in 1885 o gazeta care il acuza pe Caragiale de a fi "insultat poporul si institutiile tarii" si cerea , in consecinta interventia ministrului instructiei.

Comediile relativizeaza semnificatia tuturor dogmelor si a idolilor politici ai vremii: doua personaje afla din lectura jurnalului ca de la "Sfanta Constitutiune" se poate "manca" si, victime ale ortografiei cu a, se lasa cuprinsi de elanuri hermeneutice in fata randului "scris adanc", care cu siguranta ca "bate in ciocoi", si solicita in consens cu autorul acestuia serviciile unui "sufragiu universale" la "masa poporului"; garda civica imparte dreptate in mahala si teroare printre recruti; in urbe se inalta statuia bravului "Marcu Aoleriu", un june poet are "inspiratiunea" de a se ascunde intr-un butoi si de a se ruga de acolo sfantului protector al Romaniei; nobila ginta cantata de Alecsandri devine "geanta latina"; revolutia este un fel de chef cu lautari; se asteapta cu infrigurare o lege a "muraturilor" care sa interzica cetatenilor sa-si plateasca datoriile, etc. In O noapte furtunoasa si Conul Leunida fata cu reactiunea, comicul de limbaj nu mai are rol auxiliar, de efect adaugat comicului de situatie, ci caracterizeaza in profunzime, inlocuind psihologia "lumea bombastica" - cum o numea Calinescu - a eroilor lui Caragiale.

Calinescu analiza figurile feminine si constata ca numai in parte ar putea fi in categoria bovaricelor,

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

pentru ca aspiratiile lor erotice nici nu intampina piedici si nici nu vizeaza o evadare imposibila din mediul originar. De un bovarism politic sufera in schimb barbatii din primele doua comedii, sedusi de lectura ziarului, principala lor obligatie civica indeplinita cu evlavie. Jupan Dumitrache, Ipingescu si Conul Leunida citesc ritualic gazeta reducand textul la o elementara inteligibilitate si sfarsesc prin a nu afla nimic in plus fata de ceea ce stiau deja Delirul demagogic al gazetelor nu este pentru ei sursa de informatie, ci un mod de a se recunoaste ca "popor", ca "ai nostri", ca oameni cumsecade "ca mine si ca dumneata".

Este o clasa dinamica in ascensiune economica si sociala care participa la constituirea unei societati noi, fara dificultate, pentru ca lipseste rezistenta vechilor continuturi. Titirica ipistatul si Leunida se sprijina instinctiv pe prestigiul unor idei ca "poporul suveran", progres, revolutie familie, republica etc. si se confrunta cu o abstracta "reactiune", inteleasa mitologic, in afara oricarei doctrine de partid, si invinuta de toate relele, dar se straduiesc sa-si extraga din aceasta solidarizare teoretica propriul lor beneficiu.

Dumitrache isi extinde proprietatea iar "meremetul caselor", care prijeluieste imbroglio-ul noptii furtunoase prin inversarea numarului de la poarta sfarseste prin a-i furniza o alianta profitabila cu un tanar de mare viitor. La fel, conul Leunida viseaza la o republica - "garantiune a tuturor drepturilor", care sa-i asigure o leafa buna scutita de impozit si anularea datoriilor, dar si vechea pensie, ca drept deja castigat.

Calinescu observa (in Domina bona) ca "apelul la casta ai nostri nu este altceva decat un instrument de promovare personala", iar morala adesea invocata "inseamna operatie practica in functie obiectiva, apararea intereselor proprii esentiale prin afirmarea intereselor transcedentale". Idealurile civice si politice, grandilocvent formulate, servesc acestor "oameni cu totul noi, fara trecut si deci fara educatie de clasa", pentru care "a pieri insisi li se pare absurd" si nu au notiunea jertfei personale in interesul speciei, la afirmarea instinctului de conservare individuala.

Spre deosebire insa de personajele din O scrisoare pierduta, cele din primele doua comedii alcatuiesc totusi o categorie a inocentilor, care, chiar daca traduc discursul politic in interes personal, sunt pe deplin incredintati de continuturile vehiculate demagogic. Notiunile, inaccesibile pentru ei, le provoaca un fel de delir mistic si le intretin iluzia onorabilitatii, in pofida oricarei evidente. In O scrisoare pierduta, in afara ceteanului turmentat, singurul care crede ca "face politica" din pura indatorire civica, toate celelalte personaje sunt duplicitare si fac distinctia intre ritualul public si propriile scopuri.